

LUNDS UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum, Japanska

Annie Dahlin

KANDIDATUPPSATS

(JPAK11) VT 2010

Dialektattityder

En sociolingvistisk jämförande studie mellan Japan och Sverige

Handledare: Lars Larm

Språk- och litteraturcentrum, Japanska

Abstract

Every language in the world has varieties. Attitudes towards these, so called dialects, differ from person to person. There are however stereotypical images for speakers of certain dialects, and these images influence the way we act around people. Attitudes towards the Osaka dialect in Japan and standard Japanese have been analyzed and compared to dialects of the Swedish language. The relation between the habitants of Tokyo and Osaka has shown signs of being similar to the one between habitants of Gothenburg and Stockholm. The accuracy of this phenomenon has been investigated in this study.

Key words: sociolinguistics, dialects, Japanese, Swedish, dialect attitudes

Innehållsförteckning

Abstract	1
1. Inledning	4
1.1 Introduktion.....	4
1.2 Syfte och metodologi.....	4
1.3 Disposition	4
2. Definition av dialekt	5
2.1 Sociolekter	5
3. Attityder till dialekter	6
3.1 Introduktion.....	6
3.1.1 Radovani och Andersson	6
3.2 Termen "Attityd"	7
3.3 Skapandet av attityder	8
3.4 Bruk av dialekt i olika situationer	9
4. Japan	11
4.1 Introduktion.....	11
4.2 Dialekter i Japan	11
4.2.1 Honshuudialekter	11
4.2.2 Historisk analys	12
4.2.2.1 Förflyttning av huvudstaden	12
4.2.2.2 Ett enat språk	12
4.2.3 Kansai-dialekten.....	14
4.3 Attityder till japanska dialekter	15
4.3.1 Introduktion	15
4.3.2 Standardjapanska	15
4.3.3 Osaka vs Tokyo.....	17
5. Sverige	20
5.1 Introduktion.....	20
5.2 Attityder till svenska dialekter	20
5.2.1 Rikssvenska	20
5.2.2 Göteborg vs Stockholm	21

6. Egen undersökning	23
6.1 Syfte/Metod	23
6.2. Resultat.....	24
6.2.1 <i>Japan</i>	24
6.2.2 <i>Sverige</i>	25
6.3. Kommentarer till undersökningen	26
7. Diskussion	26
8. Slutord	28
Litteratur	29

1. Inledning

1.1 Introduktion

Dialekter förekommer i alla länders språk. Människor är mycket bra på att skapa fördomar och attityder till andra grundat på språkbruket, vilket kommer att analyseras i denna rapport. Fokus ligger på dialektattityder i städerna Tokyo, Osaka, Göteborg och Stockholm. Det är en jämförande studie mellan Sverige och Japan som kommer att visa på likheter och skillnader mellan förekommande attityder. Till skillnad från vanlig dialektforskning kommer inte grammatiska funktioner att analyseras. I denna sociolingvistiska studie kommer huvudstaden Tokyos relation till Osaka att jämföras med Stockholms relation till Göteborg.

1.2 Syfte och metodologi

Hösten 2009 reste jag till Japan med syfte att lära mig språket och landets kultur. Studierna skedde under en niomånaders period i staden Kobe, som tillhör Kansai-området. Under denna period observerades något som liknade en rivalitet mellan invånarna i Kansai-området och huvudstaden Tokyo. Intrycket av att invånare i Kansai är humoristiska medan Tokyos invånare är stressade, gjorde att jag drog en parallell till de attityder som förekommer mot invånarna i Sveriges största städer; Göteborg och Stockholm. Relationen till respektive lands huvudstad verkade överensstämma och efter hemkomst till Sverige skapades ett intresse för vidare forskning kring detta. Uppsatsens syfte är att ta reda på hur stora likheterna är mellan invånarens dialektattityder och deras relation till huvudstaden. För att ta reda på detta användes tidigare sociolingvistisk forskning utförd i Sverige och i Japan. Även egna erfarenheter från min resa till Japan, samt åsikter hos personer jag träffat på resan har använts för att bestämma huruvida min teori överensstämmer med verkligheten eller ej.

1.3 Disposition

Rapporten består av tre stora delar. Den första delen innehåller information om dialekter, dialektattityder samt vad de har för påverkan på människor. Denna information ger förståelse för uppkomsten av attityder och tillämpas därefter på de dialekter som ligger i fokus i denna undersökning. I rapportens andra del ligger Japan i fokus. Här kommer förutom attityder även en historisk analys att inkluderas. Allt för att kunna dra paralleller till varför dialektattityderna i landet ser ut som de gör. I den tredje delen kommer Sverige att

analyseras vilket ger en tydlig bild för vilka likheter och skillnader som förekommer mellan de båda länderna. Efter detta kommer resultat av egen undersökning att redogöras. Läsaren rekommenderas att själv reflektera över likheter och skillnader som dyker upp i rapportens olika delar för att sedan kunna jämföra med de slutsatser som dras i uppsatsens diskussionsdel.

2. Definition av dialekt

Termen dialekt är för många mycket välanvänd. Uttrycket dyker ofta upp i vanlig konversation då det generellt är ett omtyckt samtalsämne. Dialekt associeras vanligtvis endast med ett språkbruk förekommande inom ett bestämt geografiskt område, en språkvarietet som kategoriserar människor utifrån geografisk härkomst. Dialekter spelar dock en stark social roll i samhället och kan därför ej uteslutande definieras som geografisk språkvariabel. Ball (2004) citerar Silversteins definition av dialekt:

Dialect is recognized by language users and linguists alike as identifying speakers as being from certain regions or social strata within larger sociolinguistic unities. The present analysis of the social pragmatic role of dialect use in discourse utilizes the analytic category of indexicality in tying together the domain of microcontextual signaling and the domain of metapragmatic interpretation of language forms in wider sociocultural contexts (Silverstein, 1976 refererad i Ball, 2004 s.355).

2.1 Sociolekter

Människors språkbruk skiljer sig inte bara beroende på geografisk härkomst. Det går även att urskilja varieteter inom språkbruket hos individer från samma dialektala område. Dessa varieteter har med social bakgrund att göra och är tydligt förekommande i storstäder. Språkbruk som hör samman med social status brukar kallas för sociolekter (Andersson 2004)

Till skillnad från en geografisk kartläggning som sker vid dialektala studier så är det en social kartläggning som efterfrågas i studier av sociolekter. Den sociala positionen mäts utifrån yrke, där den viktiga faktorn är vilken utbildning som krävs för det yrke personen i fråga har, samt inkomst. Genom att beräkna ett så kallat *socialt index*, kan denna sociala klassificering utfärdas (Andersson 2004). Detta index är då en siffra som beräknas genom sammanställning av uppgifter kring en individs yrke, utbildning och inkomst. Utifrån detta system skapas sociala klasser som oftast delas upp i 3-5 stycken olika grupper. Språkliga variabler eftersöks sedan för att hitta ett samband mellan den språkliga och sociala bedömningen. Vilka språkliga variabler som eftersöks varierar beroende på vilken dialekt som väljs att undersökas. Andersson ger småord, uttal av vokaler eller olika ljud som exempel på sådana variabler. Att människor ofta varierar sitt språkbruk och då användandet av olika språkliga variabler gör att en klassificering som denna kan vara

svårutförlig. Andersson hävdar att dialektala uttryck som anses fula ofta är uttryck som är vanligt förekommande hos de grupperna med lågt socialt index och förklarar att språkliga variationer är större i de lägre grupperna och mindre i de högre: ”Ju mer utpräglad, desto längre ner på den sociala skalan. Ju mindre avvikande från riksspråket, desto högre upp på den sociala skalan”(Andersson 2004 s. 67).

3. Attityder till dialekter

3.1 Introduktion

För att kunna diskutera ämnet attityder till dialekter är först en definition av attityd nödvändig. Vad menas egentligen med attityd? Hur påverkar dialektattityder relationer mellan människor? Är det någon skillnad mellan attityder till dialekter samt attityder till de människor som talar dialekten? Dessa, samt frågor kring uppkomst av attityd, hur de skapas och vilka faktorer som spelar in kommer att diskuteras. Även val av dialektbruk i olika situationer kommer att tas upp.

3.1.1 Radovani och Andersson

Det har utförts ett antal undersökningar om svenska dialekter ur ett sociolingvistiskt perspektiv under åren. Under tidigt 90-tal gjorde Jasmina Bolfek Radovani (2000) en av dessa. Som en del i en magisteravhandling undersökte hon förhållandet mellan dialekt och standardspråk i den moderna svenska språkgemenskapen. Syftet med undersökningen var att ”kartlägga attityder som vuxna svenskar boende i olika delar av landet har till det nutida förhållandet mellan dialekt och standardspråk i Sverige”(Radovani, s. 5). Cirka 150 stycken svenskar i åldern 30-35 år användes som informanter. De hade svenska som modersmål och var bosatta i städerna Tierp, Östersund, Linköping, Trollhättan och Malmö.

Undersökningsmetoder som bland annat enkätformulär och lyssnartest användes för att fastställa ett resultat. Radovani tar i sin bok även upp generellt förekommande attityder till dialekter som finns bland svenskar. Då denna rapport lägger fokus på attityder till dialekter i allmänhet med ett visst fördjupande i stockholmska och göteborgska är det Radovanis generella attitydinformation som används som källa till denna rapport.

Lars-Gunnar Andersson (2004) är svensk språkvetare och professor i modern svenska vid Göteborgs universitet. Lars-Gunnar har ägnat mycket tid åt sociolingvistisk forskning och har skrivit en bok om människors värderingar av omgivande språkbruk. Han visar i denna bok hur attityder till språk har ett nära samband med attityder till andra människor. Resultatet

av Anderssons undersökningar kommer tillsammans med Radovanis (2000) att tillämpas och diskuteras i denna rapport.

3.2 Termen "Attityd"

Radovani (2000) visar i sin bok *Attityder till svenska dialekter - en sociodialektologisk undersökning bland vuxna svenskar* den definition som vanligtvis används vid tal om termen attityd. "En predisposition att reagera på ett konsekvent gynnsamt eller ogynnsamt sätt förhållande till ett objekt" (Radovani, s. 2). Hon förklarar att attityder som väljer att tolkas på detta sätt inte är direkt mät-, eller observerbara, utan speglar mentala variabler.

Det finns språkforskare som väljer att dela upp attityder i tre beståndsdelar:

1. en kognitiv komponent innefattande människors vetande, föreställningar eller uppfattningar om något objekt, 2. en värderande komponent som anses vara den centrala komponenten och som innehåller positiva eller negativa värderingar av det objekt man har föreställningar om, och 3. en konativ komponent som omfattar människors beteendeintentioner eller beredskap för ett visst beteende i en konkret situation (Radovani 2000 s. 2)

Radovani (2000) skriver om hur språkattitydforskare och språksociologer genom åren har klargjort att dialekt och standardspråk åtskiljs i prestige samt sociala funktioner. Hon talar även om hur det förekommer ett generellt samtycke till att attityder till dialekter egentligen oftare speglar attityder till de personer som använder sig av dialekten.

Evaluations of language varieties – dialects and accents – do not reflect either linguistic or aesthetic qualities 'per se', but rather are expressions of social convention and preference which, in turn, reflect an awareness of the status and prestige accorded to the speakers of these varieties (Radovani 2000 s. 1)

Vid kartläggning av dialektattityder är därför även reflektionen av informanters attityder till dialektbrukarna ofrånkomlig. Även Andersson (2004) skriver om svårigheten att veta huruvida attityder står för bedömning av språket eller människorna. "Ofta är det nog så att kritik av språkbruk är ett mildare och bekvämare alternativ till kritik av människor." (Andersson, s. 146)

Radovani (2000) tar vidare upp att dialektattityder inte bara skiljer sig i status utan även i solidaritet. Status står då ofta för språkbrukarnas socioekonomiska position i ett samhälle, medan solidaritet talar för hur språkbrukarna står solidaritet -, och lojalitetsmässigt i förhållande till den egna språkgruppen och dess medlemmar. Hon säger även att deltagande personer i en konversation ofta bedömer varandra positivt eller negativt utifrån sin egen förekommande attityd till den dialekt som samtalspartnern använder.

3.3 Skapandet av attityder

Hur kommer det sig att det inte är några svårigheter att lista upp vilka dialekter som man tycker bra, respektive illa om? Enligt Andersson (2004) finns det två mönster; ett allmänt och ett egocentriskt. Det allmänna mönstret får representeras av svaren från Anderssons informanter, som likt Radovanis (2000) undersökning, ombetts lista de dialekter som de tycker bra och mindre bra om. Enligt Anderssons resultat kan slutsatsen dras att dialekter i norra och västra Sverige generellt är omtyckta, medan dialekterna i öst och syd är mindre populära. Andersson förklarar vidare att det egocentriska mönstret utgår från den egna dialekten. Attityder till denna varierar från positiv till negativ beroende på vilka situationer den används i samt vilken dialekt det rör sig om. Generellt anses granddialekten vara mindre omtyckt, medan de dialekter vars geografiska område ligger långt ifrån det egna ger ett mer positivt intryck. Följande fyra punkter utgör enligt Andersson grunderna till hur attityder till dialekter skapas:

1. Stereotypiska åsikter
2. Maktrelationer
3. Egenkritik
4. Misstro mot grannar

Andersson (2004) förklarar att *stereotypiska åsikter* är allmänna stereotypa bilder som förekommer av en specifik dialekt i ett land. Att stockholmare är överlägsna och smålänningar är snåla är exempel på sådana bilder förekommande i Sverige.

Maktrelationer som förekommer mellan olika städer i ett land kan ge en förklaring till förekommande dialektattityder. Andersson tar upp ett exempel mellan Göteborg och Stockholm och hävdar att anledningen till varför göteborgare har en negativ attityd mot stockholmare är att de har mer makt och mer att säga till om i landet än vad göteborgarna själva har. De utgör ett hot och är därför, enligt Andersson, fruktade av göteborgare. Gotländska bemöts däremot positivt eftersom de ej utgör något sådant makthot.

Egenkritik tas upp som en tredje punkt. Där beskrivs hur synen på den egna dialekten ofta varierar mellan positiv och negativ. Det förklaras att detta inte är konstigt då vi under uppväxten får intryck som säger att riksspråket skall eftersträvas, då det anses vara något bättre än dialekttal. Däremot är dialekt en indikator på samhörighet. Den ligger nära våra hjärtan eftersom den används av nära och kära (Andersson 2004). Dessa två sätt att förklara attityden till den egna dialekten uttrycks med begreppen *statusprincipen* och *samhörighetsprincipen*. Enligt statusprincipen skall det tal som människor med hög social

status använder sig av eftersträvas. I svenskans fall skulle detta då betyda att rikssvenskan skall rankas högt, och dialektal lågt. Samhörighetsprincipen säger däremot att det språk som talas av nära och kära skall eftersträvas och uppskattas. Andersson sammanfattar det med att säga att det alltså förekommer en schizofren inställning till den egna dialekten (Andersson, s. 142).

Den sista punkten är *misstro till grannar*. Andersson (2004) hävdar att det är ett bevisat fenomen att människor som gränsar dialektalt till det egna dialektala området är mindre omtyckta. Han förklarar detta i sin bok: "Att vi ogillar våra närmsta grannar är i och för sig sorgligt men inte speciellt konstigt. Dels är de annorlunda (talar annorlunda än vi) och dels har vi mycket med dem att göra" (Andersson, s.142). Desto längre bort från det egna området de dialektala skillnaderna är, desto mer accepterade är dem. Han tar upp exempel på hur göteborgare generellt sett inte tycker mycket om västgötar och hur människor i Halland har svårt för smålänningar (Andersson, s. 142).

3.4 Bruk av dialekt i olika situationer

Är det lika accepterat att använda sin dialekt oavsett situation? Finns det kanske vissa situationer där talaren väljer att tona ner sin dialekt i ett försök att närma sig riksspråket, eller situationer då den väljs att starkare betonas? Vid den undersökning som Radovani (2000) genomförde i Sverige togs detta upp, och en fråga som ett antal utvalda informanter ombads svara på var om bruket av dialekt skulle uppmuntras eller motarbetas i alla eller i vissa sammanhang. En stor andel av de som deltog i undersökningen ansåg att dialektal skall kunna användas fritt i alla sammanhang. Informanterna ombads att ge exempel på konkreta situationer då de anser att bruk av dialekt bör uppmuntras respektive motarbetas. Vardagslivet samt verksamhet på lokal nivå, exempelvis skolan, hemmet, arbetsplatsen, lokal media etc., ansågs vara sammanhang där bruk av dialekter är accepterat och till och med bör uppmuntras. Informanterna var däremot överens om att dialektbruk bör avrådas i sammanhang på riksnivå, främst då media, eller i situationer där förståelsesvårigheter kan uppkomma. En 48-årig kvinna från Malmö tog upp exempelordet *grina* som har innebörden skratta på skånska, men gråta på rikssvenska (Radovani, s. 39). Informanterna ombads även att ge exempel på situationer då de själva talar mer eller mindre dialekt. Resultatet visade då att de situationer som ger upphov till en ökad användning av dialektal är konversationer där alla deltagande har samma dialektala ursprung. Några informanter uttryckte att dialektal används i större utsträckning vid starka känslomässiga tillfällen, exempelvis för att visa ilska (Radovani, s. 49). De flesta av Radovanis informanter hävdade att de aldrig medvetet försökt ändra sitt språkbruk till att likna rikssvenskan. Undersökningens resultat

visar att en sådan förändring i så fall ofta förekommer i samband med flytt eller påbörjad utbildning på högre nivå. Situationer där samtal med myndigheter, skolade människor eller främmande folk förekommer, är exempel på sammanhang då informanterna väljer att tona ner användandet av sin dialekt. Även förståelsesvårigheter och att rikssvenskan låter finare var exempel på motiv till kodväxling mot rikssvenska (Radovani, s 51). Vid frågan om huruvida informanterna skulle vilja modifiera sin dialekt vid en flytt till huvudstaden Stockholm så var svaret att en stor majoritet skulle undvika en sådan förändring i dialekt. Det finns alltså en stolthet i bruket av dialekt som gör att de flesta människor, oavsett dialektal härkomst, inte vill ändra sitt sätt att tala (Radovani, s.50).

Även Andersson (2004) skriver om språkvariationer i koppling till situation och talar om hur individen ändrar sitt tal beroende på trygghetskänslan i den utspelade situationen. *Informell – formell*, är enligt Andersson klassificeringar som kan tillämpas på både samtalssituationer och språkbruk . De tidigare nämnda situationerna; skolan, hemmet och ibland även arbetsplatsen nämner även Andersson som exempel på informella situationer. Situationer som klassas som formella kan exempelvis vara att en intervju i radio eller TV. Andersson visar talets samband med situation: ”Ett informellt språk kännetecknar en informell situation och ett formellt språk kännetecknar en formell situation”(Andersson, s. 71).

4. Japan

4.1 Introduktion

Attityder till japanska dialekter kommer att tas upp och analyseras för att en jämförelse mellan situationen i Sverige skall kunna genomföras. Allmänt om dialekter i Japan samt historiska händelser som anses relevanta för studien kommer även att diskuteras. Daniel Long (årtal saknas) har gjort en undersökning om hur japaner från olika regioner ser på termen standardjapanska, och var i landet de anser att denna språkform används. Utifrån dessa resultat har Long gjort tolkningar i attityder och jämfört dessa med tidigare studier. Resultaten från Longs undersökning kommer att analyseras. Japaners attityder till standardspråket kommer sedan att följas upp med analyser kring generellt förekommande attityder till invånare i städerna Osaka och Tokyo.

4.2 Dialekter i Japan

Japans geografiska utseende gör landet idealiskt för utveckling av dialekter. Landets öar har gjort att det japanska språket har utvecklats åt olika håll beroende på geografisk position. Att människor från olika öar inte har haft stor kontakt med landets övriga invånare genom historien har även bidragit till utvecklingen av stora dialektala skillnader. De dialekter som talas i landets stora städer ökar stadigt i popularitet, medan dialekter från småstäder och landsbygd hotas att snart försvinna (Carrol 2001 s. 194).

Det finns många olika sätt att indela Japans alla dialekter, men den största och mest betydelsefulla indelningen görs mellan Japans huvudö *Honshuu* och ögruppen *Ryuukyuu* samt mellan dialektgrupperna i västra respektive östra delen av huvudön (Shibatani 1990 s. 187).

4.2.1 Honshuudialekter

Japans huvudö kallas Honshuu och de dialekter som förekommer här kan delas upp i tre olika geografiska delar; östjapan, västjapan och Kyuushuu¹. Shibatani (1990) talar dock om lingvister som på senare tid har gjort en delning mellan öst och väst, och då låtit Kyuushuu ingå i den västra delen. Landets östra del kallas för Kanto och där är det dialekten som talas i Tokyo som dominerar området. Huvudöns västra del går under namnet Kansai och omfattar området kring de tre stora städerna Kyoto, Osaka och Kobe. Det finns många olika åsikter kring var gränserna mellan Kanto och Kansai går, men Shibatani skriver om en klar lingvistisk uppdelning mellan de två områdena och att denna lingvistiska linje löper mellan Nigata

---

¹ Den sydligaste av Japans fyra största öar.

prefektur och Toyama prefektur i norr, samt Shizuoka prefektur och Aichi prefektur i söder. Det är just landets geografiska utseende som har hjälpt till att skapa dessa skillnader mellan öst och väst. Denna uppdelning kan spåras så långt tillbaka som till 900-talet, då det förekom strategiskt utplacerade, så kallade "barriärstationer" som fungerade som tullar med avsikt att inspektera förbiresande resenärer. Ordet Kansai betyder väster om barriären och ordet Kanto betyder öster om barriären. De skillnader som förekommer mellan dessa två är inte bara lingvistiska utan även sociokulturella (Shibatani, s. 198)

4.2.2 Historisk analys

4.2.2.1 Förflyttning av huvudstaden

År 1603 flyttades huvudstaden från Kyoto i väst till Tokyo i öst. Kyoto hade i och med den långa perioden som landets huvudstad, även kommit att upprätthålla landets centrum för ekonomi och kultur. Staden hade, och har än idag, därför en mycket stor betydelse för landet. Regeringen hade Kyoto som bas vilket har kommit att påverka inte bara landets kultur och ekonomi, utan även ur ett lingvistiskt perspektiv. Stadens höga status gällde även för det förekommande språkbruket. Efter att Tokyo utsetts till landets nya huvudstad började förändringar i lingvistiska förhållanden synas allt mer. Den dialekt som talades av befolkningen i den nya huvudstaden skulle komma att ta mycket större plats än förut, något som var en direkt effekt av huvudstadens förflyttning. Till en början verkade Kyotos status inte vara hotad då staden fortfarande behöll titeln som landets kulturella och ekonomiska centrum. I takt med att Tokyo började avancera inom både politik, ekonomi, och även kultur, startade dock en ökning av Tokyo-dialektens status. Detta skulle komma att påverka förhållandet mellan de två städerna, och relationen mellan deras invånare (Shibatani 1990).

4.2.2.2 Ett enat språk

Japan levde under en mycket lång period isolerat från omvärlden, men ville sedan ta del av den utveckling som skedde i övriga världen gällande ekonomi, industri samt modernisering. Regeringen ansåg att landets höga antal av dialekter skulle försvåra en sådan utveckling, då redan förekommande kommunikationssvårigheter skulle göra det svårare att ena landets folk, vilket var nödvändigt för att nå dessa mål. I samband med att landet ville internationaliseras och utvecklas i samma takt, om inte fortare, än andra länder i världen, uppkom även ett tryck utifrån som talade för att landet behövde förändra språkets tillstånd. Det fanns ingen rikstäckande dialekt som kunde förstås och tillämpas av alla. Regeringen ansåg därför att en språkmodifiering var nödvändig för att öka landets framgång. Ett

införande av standardjapanskan Hyoujungo kom därför att bli regeringens nya mål. Den skulle fungera som ett standardspråk och var till stor del densamma som den redan förekommande dialekten i Tokyo. Anledningen till att Kyotos befolkning inte protesterade kraftigt mot detta beror troligtvis på att Tokyo-dialekten hade lånat ord och uttryck från Kansai-dialekten, vilket alltså även skulle prägla standardjapanskan. Trots att skillnaderna var stora mellan de två dialekterna så fanns även likheter. Dessa likheter finns kvar än idag. De flesta ord som standardjapanskan har lånat från Kansai-dialekten är artighetsuttryck som används för att uttrycka respekt för äldre samt människor med en socialt högre status. Då landets viktigaste människor sedan lång tid tillbaka spenderat tid i dåvarande huvudstaden Kyoto var detta artighetssystem inom språket väl utvecklat där. Standardspråkets inlåning av uttryck från Kansai-dialekten gör att den skiljer sig en aning från östra Japans andra dialekter (Carrol 2001) (Shibatani 1990).

Genom att införa ett standardspråk i landet hoppades regeringen på att invånarna skulle enas, att kunskapsnivån skulle höjas samt att landets internationalisering skulle förbättras. Det skulle bli lättare för människor från andra länder att ta del av Japans språk och kultur om det var tydligt definierat vilken av landets dialekter som kunde räknas som standard. Det var dock inte bara det talade språket som ansågs behöva modifieras. Det förekom stora skillnader mellan skriftspråket och det vardagliga talspråket, vilket var negativt för den nya målsättningen. En önskan om en reformation inom landets skriftspråk kom därför. Att upphöra användandet av de japanska skrivtecknen var ett förslag. Istället skulle det romerska alfabetet tillämpas, vilket skulle leda till ett klart underlättande för landets internationalisering. Ett mer extremt förslag var att byta ut landets språk till engelska. Då det tidigare i världshistorien endast har varit kolonier, under stark påtryckning från England, som har ändrat ursprungsspråket till engelska, var detta förslag inte något som ansågs genomförbart i Japan. Strävan efter att förminska skillnaderna mellan skriftspråket och talspråket samt att införa ett standardspråk i landet fortsatte under en lång period. Det kunde tydligt ses i skolans värld då läroböcker och lärosätt modifierades. Dialekter ansågs som något fult och nu skulle all kunskap läras ut på den nya standardjapanskan. Språkmodifieringen kunde läsas om i tidningar, och det gick även att ta del av informationen via radion. Det militärliknande sättet att försöka förändra landets invånarnas språkbruk var inte uppskattat av alla. Strävan efter språkmodifiering fortsatte ända in i slutet av andra världskriget. Efter krigets slut introducerades standardspråkets nya motsvarighet, Kyoutsuugo, som till skillnad från standardjapanskan inte skulle bannlysa alla dialekter, utan fungera som ett dialektalt verktyg tillämpningsbar av alla människor vid uppkomst av dialektala kommunikationssvårigheter (Carrol 2001) (Shibatani 1990).

Även denna kyoutsuugo är baserad på Tokyo-dialekten, och skillnaden mellan denna språkform och hyoujungo är inte klart tydlig.

Ball använder de engelska termerna "Common language" och "Standard language" för Kyoutsuugo och Hyoujungo, och ger förklaringen:

Common language was seen as that used in a particular area by dialect speakers and 'is the speech that the local people think is used in Tokyo'. [...] Standard language, on the other hand, was thought of 'as a normative language which does not exist at present, but will be established by the state by whatever means (Ball 2004, s. 358).

Kyuoutsuugo fick en varmare respons och är den som främst tillämpas idag. Den används i läroböcker, där till skillnad från förut då skolbarnen skulle ta avstånd från dialektbruk, nu får ta del av den i undervisningen. Även om läroböckerna är skrivna utifrån standardjapanska, så finns det numera avsnitt som ger information om japanska dialekter (Shibatani 1990 s. 187).

4.2.3 Kansai-dialekten

Eftersom Kansai-dialekten ligger i fokus för denna undersökning är det relevant för intresserade läsare att förstå skillnaden mellan Kansai-dialekt och standardjapanska. Eftersom denna studie är sociolingvistisk, diskuteras inte grammatiska funktioner samt lingvistiska skillnader mellan de båda. Nedan följer dock en kort beskrivning av det som utmärker dialekten i fråga mest.

Det finns många olika versioner av Kansai-dialekten, eftersom Kansai-området är stort och innefattar många städer. Dialekten som talas i staden Osaka är dock den som främst brukar associeras med begreppet Kansai-ben². Det som brukar förknippas med denna dialekt är, förutom vissa typiska ord och uttryck, dess negerande suffix *hen*, som fungerar på samma sätt som standardjapanskans *nai*. Exempeluttryck från Kansai-dialekten tas upp i en jämförande tabell nedan, hämtad från Maxwells (årtal saknas) artikel.

	Standard Japanese	Kansai-ben
Thank you	Arigatou	Ookini
Good	li ['i' as in 'bit']	Ee ['e' as in 'pet']
Really	Hontou	Honma
Negative ending E.g. don't read	-nai Yomanai	-hen Yomahen
Isn't it	Sou ja nai ka?	Sou yanka?

² Det japanska begreppet för Kansai-dialekt.

Vid vidare intresse av grammatiska studier av Kansai-dialekten hänvisar jag till forskare där dialektal grammatikvariation har varit i fokus. Ball (2004) och Ikuta Mellqvist (2008) är språkforskare som fokuserat på detta.

4.3 Attityder till japanska dialekter

4.3.1 Introduktion

Trots att dagens Japan har ett välutvecklat standardspråk så förekommer, som tidigare nämnts, ett stort antal dialekter som skiljer sig kraftigt från standardjapanskan. Attityder till landets dialektbruk har ändrats genom åren och har gått från att hotas av utrotning till att bli populära. Carrol (2001, s. 191) skriver att standardspråk och dialektal ger olika psykologiska och sociokulturella associationer.

4.3.2 Standardjapanska

Den japanska som betecknas som standard skapades i stort sett baserat på det redan förekommande dialekttalet i huvudstaden Tokyo. Detta gör att det är svårt att avgöra huruvida det finns en skillnad mellan standardjapanska och Tokyo-dialekten eller inte. Ett standardspråk är i grunden tänkt att tillämpas av ett helt lands invånare och skall då inte vara kopplat till någon specifik region i ett land. Standardspråk skall skiljas från dialektal, som är språkbruk knutet till en geografisk plats. På grund av de stora likheterna mellan standardjapanskan och Tokyo-dialekten klassificerar vissa japaner även Tokyo-dialekten som standardjapanska. Daniel Long gjorde en undersökning med 281 stycken informanter för att ta reda på huruvida japaner definierar standardjapanskan som ett regionsbundet språkbruk eller inte.

I Longs (årtal saknas) undersökning ombads informanterna att rita in linjer på en karta över Japan som skulle indikera var de ansåg att språkvariationers geografiska gränser gick. De fick ingen information om hur många indelningar som faktiskt förekommer, ej heller vilka de är. Genomsnittet på antalet inritade språkvariationsregioner var 7,3, där det högsta antalet indelningar som utfördes var 23 och det minsta antalet var 2. Ungefär en tredjedel av informanterna hade markerat standardjapanskan som ett språkbruk förekommande inom ett geografiskt område. Vilka regioner det var skiljde sig dock stort mellan informanterna.

Long (årtal saknas) skriver om hur tidigare studier av språkattityder har visat på en förekommande fientlig attityd hos Osaka-dialektens språkbrukare gentemot Tokyos invånare, och att det hade kunnat förväntas att informanterna från Osaka även i denna

undersökning skulle ha visat på en sådan attityd genom att motvilligt erkänna existensen av en standardjapanska. Osakas informanter hade dock likt de flesta andra informanterna noterat förekomsten av en standardjapanska. Vid närmare granskning av undersökningens resultaten kunde dock slutsatsen dras att informanterna från Osaka angav Kanto-dialekten som en förekommande språkvarietet i mycket större grad än resten av informanterna. Denna undersökning visar alltså på att informanterna från Osaka tydligare skiljer på standardjapanska och Kanto-dialekt, än de andra informanterna. Samtliga av informanternas svar till var standardspråket används kan enligt Long indelas i tre grupper;

1. Ett område som sträcker sig utåt med Tokyo som kärnpunkt.
2. Området kring Tokyo, med Hokkaido³ inkluderat.
3. Alternativ 1 eller 2, men med en uteslutning av egen hemort.

Informanterna från Osaka visade en tydlig tendens till att gärna ange Hokkaido som område där standardspråk talas och då exkludera huvudstaden. Long förklarar att detta är ett styrkande bevis för en förekommande lingvistisk rivalitet mellan Osaka och Tokyo och skriver sedan följande:

[...] speakers from Osaka (and the other parts of the Kansai region) have a low regard for the speech of Tokyo and the Kanto region around it [...] This negative impression has manifested itself in the data here in the form of the reluctance shown by many Osaka informants to acknowledge the Kanto area as being standard-speaking (Long, <http://nihongo.human.metro-u.ac.jp/~long/papers/method.htm>).

Även när det kommer till uteslutning av egen hemort är informanterna från Osaka tydliga med att visa att det språkbruk som förekommer i deras hemort inte är standardjapanska. Vissa av informanterna från Nagoya⁴ valde att inkludera en bit av Kansai-området i sin karta över standardspråkets förekomst. Det var dock inte någon av Osaka-informanterna som valde att göra detta.

Även Carrol (2001) skriver om en undersökning som år 1990 utfördes av det japanska public service radio och TV-bolaget NHK. Undersökningen utfördes i Tokyo och hade som syfte att ta reda på vad folk ansåg om standardjapanskan samt vilka attityder som förekom till denna språkform. Informanterna beskrev då standardjapanskan som korrekt, vacker, artig, formell, hård, intetsägande och byråkratisk. Dialekttal uttrycktes som varmt, uttryckande, visar på vänskap, djupt och mjukt (Carrol, s. 191). Det fanns informanter i undersökningen som ansåg att det var fel att tala dialekt, men de var ytterst få. Den stora

---

³ Hokkaido är den nordligaste av Japans fyra största öar. Belägen norr om huvudön Honshuu.

⁴ Nagoya är en av Japans största städer. Hamnstad är belägen i centrala delen av huvudön Honshuu.

majoriteten valde att associera dialektalt språkbruk med värme. Carrol fortsätter att tala om hur standardjapanskan även är associerat med modernitet och effektiv kommunikation, då det var därför den infördes. Dialektbruk visar dock på samhörighet, känslor och traditioner och Carrol skriver i sin bok om Jugaku Akiko, en kvinna från Kyoto, lärare i kokugo⁵ samt forskare i kvinnospråk. Hon skrev i den japanska nyhetstidningen Yomiuri Shinbun att dialektal inte behövs för att uttrycka en logisk mening, men för att uttrycka känslor som t.ex. djup sorg (Carrol, s.191).

4.3.3 Osaka vs Tokyo

Ett stort antal av de komiker som framträder i japanska underhållningsprogram på TV i Japan har sin härkomst i Kansai-området. Komikerna drar stor nytta utav detta och använder dialekten när de levererar sina skämt. Användningen av dialekten inom rikstäckande humorunderhållning har gjort att japaner över hela landet kommer i daglig kontakt med dialekten, även om de bor långt ifrån det område där den talas naturligt. Publiciteten har bidragit till ett ökat intresse för dialekten, speciellt hos japanska ungdomar. Det är i humorformer som exempelvis rakugo⁶ och manzai⁷ där Kansai-dialekten, och främst då den version som talas av invånarna i staden Osaka, har sin tydligaste och mest frekventa förekomst. Att det är komiker som står för den största marknadsföringen av dialekten, har lett till att människor som talar Kansai-dialekt har fått en stereotypisk humoristisk stämpel.

Carrol (2001, s 194) berättar om en undersökning som gjorts i syfte att ta reda på förekommande attityder till Kansai-dialekten hos japaner med annat dialektalt ursprung. Resultaten visade att åsikterna varierar kraftigt beroende på informantens ålder. Yngre människor visar på en positiv syn av Kansai-dialekten där de beskrivit den med ord som intressant, varm, rolig och livlig. De äldre som deltog i undersökningen gav dock en mer negativ bild och förklarade att den låter påträngande och för familjär. Människor som talar Kansai-dialekt ger en bild av att vara högljudda, väldigt pratsamma och lättsamma. Maxwell (årtal saknas) skriver i sin artikel om att bruk av Kansai-dialekt är en fråga om stolthet för de som bor i Kansai-området, och att ett förekommande rykte säger att de försöker stå fast vid sin dialekt så stadigt som möjligt och gör därför sällan försök till dialektal anpassning trots

---

⁵ Nationalspråk i Japan

⁶ Rakugo är en gammal japansk humorform som kan liknas vid historieberättande. Rakugo utövas av ensam, så kallad Rakugoka.

⁷ Manzai är en populär ståuppkomik som nästan alltid utövas i par. Denna humorform är starkt förknippad med kansai och ännu mer specificerat staden Osaka, då många komiker kommer från detta område.

exempelvis flytt. För den stereotypa Kansai-människan är användning av Tokyo-dialekt något som helst undviks.

Ball (2004) skriver hur Osaka är stark där Tokyo är svag, Osaka är rolig där Tokyo är allvarlig, Osaka är direkt där Tokyo är indirekt (Ball s. 359). År 2001 gjorde Ball en undersökning med informanter från städerna Kyoto och Osaka, samt från förorter till dem båda. Informanterna var kvinnor över 30 år. Han bad dem att diskutera skillnaden mellan Tokyo- och Kansai-dialekten och en kvinna delade då med sig av sina erfarenheter av att dejta män från Tokyo. Hon förklarade att det ibland hade uppkommit kommunikationsproblem då dessa män ej hade talat Kansai-dialekt. Hon diskuterade detta med de andra informanterna och berättade hur en före detta partner hade frågat henne om hon hade slutat att tycka om honom (*boku no koto kirai ni natta no? /Have you come to hate me?*) (Ball s. 359). Reaktionen från de andra informanterna var förvåning och högljudda skratt. Förklaringen till detta löd att det är otänkbart i Osaka för en man att yttra något sådant. Själva kontexten är inte konstig, men sättet frågan ställdes på var enligt dessa informanter ett tydligt tecken på att mannen var från Tokyo. Enligt Balls informanter är frågan alltför indirekt och feminint uttryckt för att kunna yttras av en man från Kansai. De följde upp detta med att berättar hur de anser att människor från Kansai är mer framåt, livliga och visar mer intresse för sin konversationspartner än personer från Tokyo och de styrker detta argument genom att hävda att pojkvänner i Tokyo pga. sitt tal ofta framstår som att de håller en viss distans till sin partner (Ball s. 359).

Ball (2004) tar vidare upp skillnaden i prestige mellan Kansai-dialekten och språkbruket i huvudstaden. Han nämner att Kansai-dialekten fortfarande har hög prestige i jämförelse med andra dialekter, och säger att detta är relaterat till sociohistoriska faktorer.

The devaluation of rural dialect forms as low has a long history in Japan, and so dialect forms in use that are categorized thusly will index social hierarchical phenomenon as well as socio-regional provenance. Sibata observes, 'The 'dialect (inferiority) complex' 'is something felt more or less by anyone who Tokyoites would refer to as an inaka 'country' person. This is true even with people from Kyoto. The carefree use of one's own dialect by people of the Kansai region should actually be seen as just the reverse side of the 'dialect complex'' (Sibata, 1999, pp. 191–192 refererat i Ball 2004 s. 360).

Internetsidan "OKwave.jp" är ett forum där människor kan ställa frågor till allmänheten som då svarar genom att kommentera de inlägg som gjorts. I början av april 2009 använde en japansk gymnasiestudent detta forum för att göra en undersökning angående attityder till Kansai-dialekten samt standardjapanskan. Studenten i fråga var i slutet av sitt första gymnasiala år och utförde undersökningen som en del av en skoluppgift. Studentens fråga

löd: "kansai-ben, tokyoben no inshou wo oshiete kudasai"

(<http://okwave.jp/qa/q4849450.html>) Fritt översatt till; "Vad tycker Du om Kansai-, och Tokyo-dialekten?" Studentens informanter var invånare från både Kansai-, och Kanto-området. Informanternas åsikter var blandade men några exempel av undersökningssvaren tas upp:

En man född i Kansai men boende i Tokyo uttryckte sin bild av Tokyo-dialekten som smart, lätt/ljus och speglade av nutid. Samma man ansåg dock att Kansai-dialekten har attribut som dryg, omoralisk och gangsteraktig. Han lade till att han gärna ser att dialekten försvinner så snabbt som möjligt (<http://okwave.jp/qa/q4849450.html>).

En medelåldersman från Hyogoprefektur⁸ kommenterade att unga flickor som talar Tokyo-dialekt ger ett sött intryck, till skillnad från Kansai-dialekten där det, enligt informanten, inte utgörs någon nyansskillnad mellan könsens språkbruk. Värt att nämna är att informanten i fråga endast har denna bild av unga flickor. Äldre damer som talar Tokyo-dialekt ger ej samma intryck. Åsikter som informanterna generellt hade gentemot Tokyo-dialekten var att den är kylig och högfärdig (<http://okwave.jp/qa/q4849450.html>).

De flesta informanter tog upp att de främst tänker på Osaka-dialekten när de ombeds beskriva dialekter i Kansai-området. De talar om att denna dialekt ger intryck av värme och en känsla av att det är lätt att bli vän med de som talar dialekten. Studenten säger att det inte är många som ger positiva bilder av standardjapanskan, men resultaten visar att det finns personer som tycker mycket bra om den. Det är dock viktigt att ta hänsyn till varifrån informanterna kommer. För att ytterligare kommentera denna undersökning är det värt att nämna att många av studentens informanter påpekade att undersökningens frågeställningar var svårtolkade då Kansai-dialekten och Tokyo-dialekten är en samling av många olika dialekter. Informanterna ansåg att de olika dialekterna ger olika intryck och trots att varieteten inte är stor är den ändå märkbar och ger upphov till olika attityder. Studenten gjorde misstaget att ge samma definition av Tokyo-dialekt och standardjapanska. Detta kommenterade även informanterna. En av studentens informanter hävdade att det inte handlar om att folk tycker illa om standardjapanskan utan att de uttrycker negativa åsikter om dialekten ifråga endast för att de vill tala illa om Tokyo och dess invånare (<http://okwave.jp/qa/q4849450.html>).

Detta är ingen vetenskaplig undersökning vilket måste tas hänsyn till vid resultatanalys. Det är viktigt att understryka att det därför i denna studie inte läggs stor vikt vid studentens

---

⁸ Prefektur i Kansai-området med Kobe som största stad.

undersökningsresultat. Det ger dock en intressant inblick i vad japaner har för attityder till dialekterna i fråga vilket är relevant i denna studie.

5. Sverige

5.1 Introduktion

För att kunna jämföra attityder till dialekter förekommande i Sverige och Japan kommer det i denna del av rapporten att fokuseras på förekommande attityder till svenska dialekter. Rikssvenskan som får motsvara japanskans standardjapanska kommer att analyseras och diskuteras. Studier utförda av språkforskare i Sverige kommer att tas upp och deras resultat kommer slutligen att jämföras med hur det motsvaras i det japanska språket. De svenska dialekterna som ligger i fokus är göteborgska och stockholmska.

5.2 Attityder till svenska dialekter

5.2.1 Rikssvenska

Radovani (2000) bad sina informanter att beskriva hur de skulle jämföra den så kallade rikssvenskan med sin egen dialekt. Rikssvenskan har då beskrivits som mer intelligent, noggrann och snabb än informantens egen dialekt (Radovani, s. 96). Dock var värme och mjukhet ord som beskrev den egna dialekten (Radovani, s. 96). Huruvida åsikten om att rikssvenskan är vackrare än dialekt varierar enligt Radovani beroende på vilken dialekt man jämför med. Hon gjorde även en undersökning som visar på vilka dialekter i Sverige som folk har mest positiv respektive negativ attityd till. Genom att be informanterna att sätta ett plus eller minus framför 15 listade svenska dialekter kunde resultatet att göteborgska är den mest populära dialekten utläsas. Stockholmska hamnar bland de minst populära dialekterna (Radovani, s. 100). Att göteborgska enligt Radovanis undersökning inte anses lika populärt av personer från Malmö kan enligt författaren bero på att Malmö likt Göteborg är en storstad och att det förekommer en tät kontakt mellan dessa två städer. Detta skulle i så fall stämma in på Anderssons (2004) teori om att man tycker mindre om de dialekter som tillhör områden som utgör ett makthot mot sin egen stad. Radovani drar slutsatsen från sin undersökning att dialekter i västra och norra delen av Sverige är prestigefulla och allmänt omtyckta. Hon pekar på att dialekterna i de områden där det förekommit stor urbanisering, i södra och östra Sverige, däremot är mindre omtyckta. Återigen kan en koppling dras till Anderssons teori om makthot.

5.2.2 Göteborg vs. Stockholm

Tina Harr (2011) skriver i kvällstidningen *Expressen* om det förekommande utbredda föraktet mellan Göteborg och Stockholm. Hon skriver hur de båda städernas invånare väljer att referera till sin egen stad som landets metropol och hur det även är känt för andra länder att Stockholm ibland kallas för *storebror* till Göteborg, som då får titeln *lillebror*. *New York Times* reportageserie "Sweden Unzipped" ska ha beskrivit Stockholm som smart, djärvt och kungligt självförnöjt medan Göteborg fick stämpeln "Gäckande, hårt, kreativt och ådrat av en slags mörk impulsivitet och självtvivel" (Harr 2011). I Harrs artikel kan man läsa hur det inte bara är städernas kulturella skillnader som tros ha orsakat denna rivalitet utan hur det, liksom Anderssons (2004) teori, har att göra med ett maktspel. Harr skriver hur etnologen Jonas Engman hävdar att det är en avundsjuka som förekommer i landet när det gäller makt:

Stockholm är ett maktcentrum, störst i Sverige, och det är naturligtvis en grund för den här typen av avundsjuka. Sedan är Göteborg socialt och historiskt men också i sin självpresentation, en arbetarstad. Det har inte Stockholm varit alls i samma utsträckning, då finns det också en tradition att vara lite oppositionell och slå upp mot överheten underifrån (Harr 2011).

Enligt denna teori är det lättare att förstå varför göteborgare i så fall har något emot stockholmare. Att stockholmare har svårt för göteborgare förklaras i Harrs (2011) artikel som en eventuell effekt av den växande industriutvecklingen under 1800- och 1900-talet, vilket då skulle ha utgjort ett hot mot Stockholm. Det var dock först under 1990-talet som rivaliteten började växa bland unga i samhället. Även regionala stereotyper bidrar enligt Harr till växande rivalitet. Exempel som då tas upp är hur stockholmare har en bild av göteborgare som goa och skojfriska där buskishumorn frekvent tillämpas av invånarna. De anser enligt Harr att göteborgskan låter rolig och använder den då ibland på ett nedlåtande sätt. Göteborgares bild av stockholmare är att de är dryga och kaxiga. Dialekten härmas enligt Harr vid tillfällen då man vill visa på att någon är snorkig. Vidare skriver hon att stockholmaren står för översitteri och utstrålar en kylighet och har därmed en negativ klang i göteborgares öron (Harr 2011). Bilden av en utbredd arbetarklassmentalitet i Göteborg, samt ett världsvant och kapitalistiskt Stockholm, lever i högsta grad kvar enligt Harr.

Det har tidigare tagits upp att dialekttal har en funktion som visar på samhörighet, och är därför viktigt för människor (Andersson 2004). Harr (2011) tar också upp detta i sin artikel och skriver att det sociala avståndet mellan Göteborg och Stockholm krymper allt mer, och de moderna kommunikationsmedlen kan vara en bidragande faktor. Som en effekt av detta skriver Harr att det har skapats ett behov av invånarna att tydligare visa på vilken stad man

tillhör, vilket då görs genom språkbruket. Dialekten används för att stolt visa vart man kommer ifrån och vilken sida man står på i detta "bråk". Artikeln säger att det trots det krympande sociala avståndet aldrig kommer att inträffa en tidpunkt då de båda städernas dialekter smälter samman till ett gemensamt talspråk (Harr 2011).

Även om de flesta av Sveriges befolkning är medvetna om att det förekommer en rivalitet mellan invånarna i Göteborg och Stockholm, så är det inget som upprör folk på ett seriöst plan. Dock är det ibland svårt att tolka om vissa unga människor menar allvar med de nedvärderande kommentarer som exempelvis kan hittas på olika forum på internet, eller om det är frågan om en princip att man som invånare i en av dessa städer ska tycka illa om de andra. På den sociala nätverkstjänsten *facebook.com* finns det möjlighet att skapa olika så kallade grupper. Som medlem i Facebook har du möjlighet att gå med i dessa grupper och ta del av det som där publiceras, samt själv publicera information, kommentarer osv. Genom en enkel sökning går det att hitta ett flertal grupper som har skapats med syfte att uttrycka åsikter om Stockholm-Göteborgs rivaliteten. "Göteborg vs Stockholm först till 50 000 vinner!!! BJUD IN ALLA ERA VÄNNER!" och "Det bästa med Göteborg är skyltarna mot Stockholm" är två exempel på ett tiotal grupper som förekommer på internetsajten (*facebook.com*). Dessa två grupper har 37 186, respektive 9 121 stycken medlemmar och likt det första exemplet är de flest förekommande grupperna ute efter att samla fler medlemmar än sina "rivaler", och detta på kortast möjliga tid. Värt att poängtera är att det är göteborgare som tycks ha det största intresset av att skapa dessa grupper.

6. Egen undersökning

6.1 Syfte/Metod

För att styrka tidigare undersökningar samt för att lättare kunna skapa en jämförande bild av hur attityder till de dialekter som ligger i fokus denna studie ser ut i verkligheten har japaners samt svenskars åsikter analyserats. Vid tidpunkten då jag studerade i Japan var jag ovetande om att jag efter min hemkomst skulle forska kring attityder till japanska dialekter. Ämnet dialektattityder diskuterades dock, av rent intresse, vid ett flertal tillfällen med japanska vänner under min vistelse i Japan. I denna studie har jag till en viss del använt mig av dessa personers åsikter, men jag anser att det är viktigt att poängtera att de inte inhämtats som forskningsmaterial, då diskussionerna som ägt rum inte förekom i syfte med att i framtiden skriva en uppsats om ämnet. Jag studerade japanska i staden Kobe, tillhörande Kansai-området. Kobe ligger nära staden Osaka, och det är relationen mellan dessa städers invånare och Kanto-områdets invånare som har observerats och diskuterats. Dessa observationer har lett till att jag har skapat mig en relativ klar, dock inte komplett, bild av vad människor från Kansai har för generella attityder till personer med Kanto/Tokyo som hemort. De japanska vänner, vars åsikter har gjort att jag har kunnat bilda denna uppfattning har alla varit studenter i åldrarna 16 – 20 år.

Efter hemkomsten från Japan knöts kontakter med japanska utbytesstudenter i Sverige. Dessa japanska vänner har, likt de vänner jag träffat i Japan, delat med sig av sina åsikter angående dialektattityder. De japanska utbytesstudenterna har alla kommit från Kanto-området och har därför kunnat ge en bild av det hela från Kanto-invånarnas perspektiv. Även om dessa personer var medvetna om att jag forskade kring ämnet, så ställde jag aldrig frågor till dem med syfte att delta i en undersökning. Likt vännerna i Japan skedde diskussionerna under vardagliga förhållanden. Dock ställdes följdfrågor när samtalsämnet dök upp, som bidrog till att jag kunde skapa mig en tydligare bild av Kansai-Kanto relationen. De japanska utbytesstudenterna var alla i åldrarna 20-22 år.

Undersökning av svenska dialektattityder har haft ett annorlunda tillvägagångssätt. Svenskar har i allmänhet en ganska klar bild av hur de generella stereotypa bilderna av personer som talar göteborgska eller stockholmska ser ut. Så även jag. För att stödja och komplettera dessa samt ta reda på hur väl de överensstämmer med verkligheten så använde jag mig av två stycken informanter. Eftersom främst unga japaners åsikter har analyserats i denna studie, så var det önskvärt att även de svenska informanterna skulle vara unga studenter. De informanter som användes var en 22-årig kvinna från Göteborg

samt en 21-årig kvinna från Stockholm. Denna undersökning var mer tydlig i sitt syfte än föregående, Dock, för att få en sådan naturlig och avslappnad intervju som möjligt ägde undersökningen rum i vardagsmiljö. Det var heller inget planerat möte då samma naturliga spontana svar, som vid undersökningen av japanska dialektattityder efterfrågades. Båda informanterna var närvarande vid tillfället för att jag skulle kunna se hur de båda interagerade med varandra vid samtal om dialektattityder. Den första frågan som ställdes var om de båda anser att det förekommer en rivalitet mellan städernas invånare. Detta ledde sedan vidare till en het diskussion mellan informanterna där förutom observation endast ett fåtal följdfrågor behövdes för att komplettera undersökningen.

6.2 Resultat

6.2.1 Japan

En japansk man i 20-års åldern bekräftade att Kansai-dialekten ökar i popularitet hos personer från andra dialektala områden. Han sa även att människor som ej är uppvuxna i Kansai väljer att använda uttryck från Kansai-dialekten för att skapa en roligare eller "coolare" bild av sig själva. Enligt honom är det positivt att dialekten ökar i popularitet. Att människor från andra delar av landet (särskilt Tokyos invånare) försöker tala dialekten anser han dock inte vara attraktivt. Han ger intrycket av att vara väldigt stolt över sitt ursprung och bilden fås av att han inte skulle försöka göra minsta tendens till att ändra sitt språkbruk för anpassning vid en eventuell flytt. Om andra har svårt att förstå honom är det enligt honom konversationspartnerns problem, inte hans.

De japanska vänner från Kobe och Osaka vars åsikter har använts i denna studie, har samtliga visat på en stark känsla av trygghet i sin egen dialekt. Ingen av dem har visat på ett intresse för att tala en annan dialekt. Dock har även en ung kvinna från Kobe observerats använda standardjapanska i större utsträckning efter flytt till huvudstaden. Huruvida detta är ett konsekvent beteende eller inte har dock ej vidare utforskats. Slutsatsen att invånarna i Kansai vägrar ändra sitt dialekttal trots flytt går bevisligen inte att dra.

Att människor från Tokyo är stressade, tråkiga och stela är stereotypa bilder som framkom av undersökningen i Japan. Den senare perioden av undersökningen har bevisat att detta inte stämmer in på alla personer, vilket är det normala fallet vid stereotypa åsikter.

När ämnet diskuterats med japaner från Tokyo har en sådan motsvarande negativ bild av Kansai ej uppkommit. Det är tydligt att människor från Tokyo har en humoristisk bild av personer från Kansai. Vissa av mina vänner ansåg att dialekten gör att de ibland framstår som högljudda och påfrestande. De flesta av dem gav dock tecken på att de också gärna

hade önskat kunna prata Kansai-dialekt. Vid ett tillfälle hade sju stycken japaner från Kanto-området en diskussion om önskvärda attribut hos en partner. Både män och kvinnor deltog i diskussionen och enligt några av männen nämndes Kansai-dialekt som en eftertraktad egenskap hos drömkvinnan. Anledningen var att de ansåg att flickor som pratar Kansai-dialekt ger ett sötare intryck. De kvinnliga diskussionsdeltagarna valde ej att inkludera Kansai-dialekt som något eftertraktat hos en partner.

6.2.2 Sverige

Vid diskussionen med de svenska informanterna analyserades inte bara kommentarer och argument utan även förhållningssättet till diskussionspartnern samt kroppsspråk. Vid introduktionsfrågan om de ansåg att en rivalitet mellan städerna förekom var det tydligt att informanten från Göteborg hade starka åsikter om ämnet i fråga. Att det förekommer en rivalitet var givet, vilket även speglades tydligt under diskussionens gång. Att Göteborgare generellt hyser ett agg mot stockholmare är enligt den göteborgska informanten ett välkänt fenomen. Hon förklarar att det beror på att stockholmare anser sig vara bättre än alla andra och att de är snobbiga.

Stockholmsinformantens kommentar på detta var att svenskar över lag brukar ha fördomar likt dessa, men att stockholmare inte direkt har några sådana åsikter om göteborgare. Den enda bild hon har av göteborgare säger hon är att de drar mycket ordvitsar. Hon menar att invånarna i Göteborg är avundsjuka på stockholmare som har Sveriges huvudstad som hemstad. Informanten från Göteborg tar upp att fördomar om att stockholmare är snobbiga kan vara för att stockholmsdialekten låter så. Värt att nämna är att dessa två informanter är vänner och förutom vid debatter om dialektattityder inte har några svårigheter att komma överens. På frågan om det finns någon slags stolthet hos invånarna i de båda städerna som talar för att de borde tycka illa om de andra, så håller informanten från Göteborg med, medan Stockholmsinformanten står fast vid sin åsikt om att de inte bryr sig på samma sätt som göteborgarna. Ingen av de båda skulle dock vilja flytta till den andras stad om det inte fanns en nödvändighet att göra så.

Tydliga observationer av denna diskussion kunde avslöja en stolthet hos de båda som dock dominerades av informanten från Göteborg. Trots att denna informant i fråga visade på starkast åsikter och mest irriterad attityd, så avslutade hon debatten genom att erkänna att det ändå kanske fanns en möjlighet att avundsjuka låg till grund för städernas rivalitet.

6.3 Kommentarer till undersökning

Vid undersökningen av attityder till svenska dialekter har endast två stycken informanter använts. För att resultaten skall vara pålitliga bör fler informanter användas. Åsikterna hos de informanter som deltog i undersökningen stämde dock väldigt väl överens med de åsikter som förekommit i tidigare forskningsresultat, vilket gör att bilden av att de stereotypa åsikterna som verklighetstroga förstärks. För att skapa en så tydlig uppfattning som möjligt om detta hade dock en enkätundersökning varit ett lämpligt alternativ.

Vad gäller den undersökningen av dialektattityder i Japan så är det tyvärr inte möjligt att sätta en siffra på alla de som deltagit, då det som tidigare nämnts, endast skedde en undersökning av intresse, ovetande om att den senare skulle komma att bli en del till ett underlag för en djupare forskning. För att ge ett resultat som visar på generellt förekommande åsikter är vidare forskning därför nödvändig. Även i detta fall hade en stor enkätundersökning varit ett alternativ för att kunna uppnå detta.

7. Diskussion

Som Radovani nämner är det svårt att separera attityder till dialekter med attityder till användarna av språkvarieteteten. Vid undersökningar där informanter ombetts ge sin bild av olika dialekter har svaren oftast varit adjektiv som lättare kopplas till beskrivning av människor, än dialekt. Så är även fallet i denna studies undersökningar. En av deltagarna i den japanska gymnasiestudentens internetundersökning nämner att folk egentligen vill tala illa om Tokyo och dess invånare och därför väljer att kritisera språkvarieteteten. Detta är troligtvis ett vanligt förekommande fenomen, som säkerligen även överensstämmer med attityder hos Göteborg och Stockholms invånare. Rivaliteten som förekommer mellan Sveriges två största städer verkar främst komma från göteborgarna. Stockholms invånare verkar inte visa på lika stor nödvändighet att hävda sig. Det här kan ses även i Japan då Tokyos invånare talar mer om städernas relationsproblem än invånarna i Osaka.

Humorn kopplades som gemensam nämnare för invånarna i Göteborg och Kansai. Undersökningar har visat att det finns en sådan bild av båda städernas invånare. Men kanske slutar likheterna även där.

Målet med denna studie var att bekräfta, eller motbevisa den teori som från början fanns om att likheter förekommer i attityder till invånarna i Göteborg och Kansai, då med staden Osaka i fokus. Det ansågs även förekomma stora likheter mellan städernas relationer till respektive lands huvudstad. Resultatet av denna studie visar att, trots att det finns vissa

likheter, inte går att styrka denna teori i större utsträckning. Det förekommer en rivliten mellan städerna i de båda länderna, men det fenomenet är ej något som är begränsat till dessa två länder. Relationen mellan Stockholm och Göteborg verkar vara mer infekterad än den i Japan. Att det dock inte ligger något större allvar bakom de något aggressiva attityderna hos invånarna är viktigt att komma ihåg. I Sveriges fall kan det enkelt förklaras med maktförhållandet som Andersson (2004) tar upp. Göteborg är Sveriges näst största stad och det faktum att Stockholm, som Sveriges huvudstad, har mer makt än Göteborg kan utgöra ett hot och därmed leda till en avundsjuka hos göteborgarna. Informanten från Göteborg erkände även att så kunde vara fallet. Att vidare diskutera denna relation anses ej vara nödvändig då samtliga analyserade undersökningar talar för samma sak. Värt att nämna är att om endast undersökningens resultat från de två informanter som deltagit kan ett sådant antagande ej göras. Alla människor har olika uppfattningar och åsikter och det får räknas som ett intressant sammanträffande att informanternas svar motsvarade de stereotypa attityderna så exakt. För att få en så verklighetstrogen bild som möjligt av relationen mellan de båda städernas invånare är en större undersökning nödvändig. För vidare studier av ämnet är en enkätundersökning ett lämpligt alternativ.

Det är inte lika tydligt hur mycket maktspelet mellan Tokyo och Osaka påverkar relationen mellan invånarna. Till skillnad från Sverige där både stockholmarna och göteborgarna bekräftar sin stolthet och motvilja att erkänna någon annan stad och dialekttal som bättre än sin egen, så visar invånarna i Tokyo på ett intresse för andra dialekter. Osakas invånare visar dock på samma motvilja till språklig anpassning som både stockholmarna och göteborgarna. De likheter som faktiskt förekommer mellan invånare i Stockholm och Tokyo kan enkelt kopplas till det faktum att de bor i en huvudstad. Bilderna av att de är stressade och kalla människor är något som kan liknas vid andra länders invånare då livet i en huvudstad präglas av ett högre tempo med mycket människor. En anpassad livsstil som inte är nödvändig i mindre städer.

Enbart resultat av undersökningar gjorda i denna studie är ej tillräckligt för att kunna dra några klara slutsatser. Tillsammans med undersökningar utförda av andra språkforskare har dock en relativt klar bild över dialektattityder i Japan och Sverige kunnat skapas. Med vidare forskning kan det klargöras huruvida denna bild är verklighetstrogen eller ej. För en fortsatt forskning rekommenderas större enkätundersökningar.

8. Slutord

Teorin om att attityder till Kansai-dialekten skulle vara lik med göteborgskan och att Kanto-dialekten skulle likna stockholmskan har efter denna jämförande studier visats både ha stödjande och motsägande faktorer. Relationen mellan Osaka och Tokyo samt Göteborg och Stockholm verkar inte innehålla så många likheter som först antogs. Vissa av de likheter som förekommer kan kopplas till svenska lingvisters förklaringar om maktspel. Rivaliteten som förekommer mellan Stockholm och Göteborg tycks vara mycket starkare än den mellan Osaka och Tokyo.

Litteratur

- Andersson, L. -G. (2004): *Fult Språk. Svordomar, Dialekter och Annat Ont*. Carlssons, Stockholm.
- Ball, C. (2004). Repertoires of Registers: Dialect in Japanese Discourse. *Language & Communication* 24. 355-380.
- Caroll, T. (2001) *Language Planning and Language Change In Japan*. Richmond, Surrey: Curzon Press.
- Einarsson, J. (2009) *Språksociologi*. Studentlitteratur, Lund.
- Fujimoto, G. Tanba, H. *Osakajin to Nihonjin*. Tokyo: PHP
- Ikuta Mellqvist, A. (2008) *Osakadialektens Förklarande Och Betonande Nen*. (Elektronisk)
Tillgänglig: <<http://www.lu.se/o.o.i.s?id=19463&postid=1536104>> (2011-05-01)
- Lafayette de Mente, B. (2004) *Japan's Cultural Code Words*. Tuttle publishing, Singapore.
- Long, D. (Årtal saknas) *The Perception of "Standard" as the Speech Variety of a Specific Region: Computer-Produced Composite Maps of Perceptual Dialect Regions*. (Elektronisk)
Tillgänglig:
<<http://nihongo.human.metro-u.ac.jp/~long/papers/method.htm>>(2011-04-12)
- Maxwell, C. (Årtal saknas) *Japan's Regional Diversity, Kansai vs. Kanto*. (Elektronisk) The Japan foundation, Sydney, Osombi 16. Tillgänglig:
<http://www.jpff.org.au/06_newsletter/hitokuchi_3new.pdf>(2011-01-11)
- Nihon Haugaku Kurabu (2000) *Kanto to Kansai Konnani Chigau Jiten*. Tokyo: PHP
- Nihon Haugaku Kurabu (2005) *Tettei Hikaku Kantojin to Kansaijin*. Tokyo: PHP
- Radovani, J. B. (2000): *Attityder till svenska dialekter – en sociodialektisk undersökning bland vuxna svenskar*. FUMS, Uppsala.
- Shibatani, M. (1990). *The languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.

<http://okwave.jp/qa/q4849450.html> (2011-05-10)

<http://www.facebook.com> (2011-05-02)